

Alina Gorczyńska

Wykorzystanie funduszy unijnych w finansowaniu działalności małych i średnich przedsiębiorstw

---

Ekonomiczne Problemy Usług nr 111, 335-345

2014

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ALINA GORCZYŃSKA
Politechnika Śląska

WYKORZYSTANIE FUNDUSZY UNIJNYCH W FINANSOWANIU DZIAŁALNOŚCI MAŁYCH I ŚREDNICH PRZEDSIĘBIORSTW

Streszczenie

Małe i średnie przedsiębiorstwa odgrywają niezwykle ważną rolę w gospodarce rynkowej. Ze względu na ograniczone zasoby ludzkie i finansowe oraz dochodowość, napotykają jednak bariery w dostępie do kapitału. Doceniając znaczenie sektora MŚP, Unia Europejska przeznaczona część środków na finansowanie działalności i rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw. Fundusze te są przyznawane w ramach różnych programów, w poszczególnych latach finansowania. W niniejszym artykule, na podstawie badań ankietowych, przeanalizowano strukturę pozyskanych funduszy z UE oraz kierunki ich wykorzystania przez sektor MŚP w Polsce.

Słowa kluczowe: małe i średnie przedsiębiorstwa, fundusze unijne, finansowanie działalności

Wprowadzenie

Małe i średnie przedsiębiorstwa niewątpliwie odgrywają ważną rolę w gospodarce rynkowej. Uważane są za głównych inicjatorów innowacji oraz stanowią dominującą grupę firm tworzącą miejsca pracy¹. W krajach rozwiniętych stanowią nawet 95% ogółu przedsiębiorstw, dostarczają 70% miejsc pracy i tworzą około 75% PKB².

Małe i średnie przedsiębiorstwa, tak jak pozostałe firmy, aby funkcjonować i rozwijać się, muszą podejmować decyzje związane z wyborem odpowiedniego źródła finansowania, uwzględniając jego dostępność oraz warunki pozyskania. W sektorze MŚP, ze względu na ograniczone zasoby, źródła pozyskania kapitału są niewielkie. Wraz z zachodzącymi zmianami związanymi z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej, nowym dostępnym źródłem stały się fundusze unijne. Wspólnota Europejska bowiem dostrzega pozytywną rolę małych i średnich podmiotów w go-

---

¹ M. Krawczyk, B. Mikołajczyk, *Aniołowie biznesu w sektorze MSP*, Difin, Warszawa 2007, s. 9.

² A. Adamik, *Współpraca małych i średnich przedsiębiorstw w regionie*, Difin, Warszawa 2012, s. 37.

spodarce, stąd też przeznaczają środki mające na celu pobudzić aktywność i pomóc podnieść konkurencyjność i zatrudnienie w sektorze MŚP.

W niniejszym artykule, jako cel przyjęto zbadanie struktury pozyskanych funduszy unijnych oraz cel ich wykorzystania przez małe i średnie przedsiębiorstwa. Jako metodę badawczą przyjęto metodę ankietową.

1. Przesłanki finansowego wsparcia małych i średnich przedsiębiorstw z funduszy unijnych

Pojęcie małych i średnich przedsiębiorstw, mimo swej popularności, napotyka na problemy. W zależności od potrzeb, małe przedsiębiorstwa mogą być różnie definiowane. Wyróżnia się definicję dla celów statystycznych, sprawozdawczych oraz dla celów przydziału środków pomocowych³. Na potrzeby niniejszego artykułu zasadne jest przyjęcie ostatniej z wymienionych. Zgodnie z przyjętą definicją, kryteria określające wielkość małych i średnich firm zostały ustalone przez Komisję Europejską. W Polsce kryteria określające sektor MŚP zostały zawarte w Ustawie o swobodzie działalności gospodarczej z 2004 roku⁴ i są zbieżne ze wskaźnikami unijnymi.

Jako mikroprzedsiębiorstwa są traktowane firmy, w których zatrudnienie nie przekracza 10 osób, ich obrót roczny oraz suma bilansowa jest mniejsza niż 2 mln euro. Za przedsiębiorstwa małe uznaje się te, które zatrudniają od 10 do 49 osób, a ich obrót netto oraz suma bilansowa nie przekracza 10 mln euro. Ostatnią grupą charakteryzującą sektor MŚP są przedsiębiorstwa średnie. Przedsiębiorstwa kwalifikowane do tej grupy zatrudniają od 50 do 250 pracowników, obrót netto nie przekracza 50 mln euro, a suma bilansowa – 43 mln euro.

Tabela 1

Kryteria ilościowe podziału przedsiębiorstw ze względu na wielkość

Kryterium	Rodzaje przedsiębiorstw		
	mikro	małe	średnie
Liczba pracowników	mniej niż 10	10–49	50–250
Obrót netto	do 2 mln euro	do 10 mln euro	do 50 mln euro
Suma bilansowa	do 2 mln euro	do 10 mln euro	do 43 mln euro

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Eurostat, Generalna Dyrekcja XXIII UE „Przedsiębiorstwo w Europie”, Rekomendacja Komisji Europejskiej z maja 2003 roku (2003/361/EC), Ustawa z 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej, DzU 2004, nr 173, poz. 1807 z późn. zm.

³ Patrz szerzej A. Gorczyńska, *Małe przedsiębiorstwo w różnych ujęciach*, w: *Finanse małego przedsiębiorstwa w teorii i praktyce zarządzania*, Difin, Warszawa 2009, s. 19–20.

⁴ Ustawa z dnia 2.07.2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (DzU 2004, nr 173, poz. 1807).

Zgodnie z przedstawionymi kryteriami, cechami wyróżniającymi małe i średnie przedsiębiorstwa są: niski poziom zasobów (pracowników, majątku) oraz dochodowość (obrót). Ograniczenia te tworzą określone bariery w funkcjonowaniu sektora MŚP. Zgodnie z klasyfikacją stworzoną przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości, w działalności małych i średnich przedsiębiorstw wymienia się następujące bariery: rynkowe i społeczne, prawne, związane z polityką gospodarczą, infrastrukturalne, informacyjne, kapitałowe⁵.

Jako jedną z najważniejszych barier wpływających na rozwój małych i średnich przedsiębiorstw uważa się barierę kapitałową, tj. ograniczenia w dostępie do zewnętrznych źródeł finansowania. Utrudniony dostęp do tych źródeł wynika przede wszystkim ze stosunkowo niskiego poziomu majątku oraz generowania niskich dochodów, niestanowiących często wystarczającego zabezpieczenia gwarantującego zwrot pozyskanego kapitału. Stanowią również wyznacznik uniemożliwiający pozyskania środków, np. w formie emisji akcji lub obligacji. Równie istotnym ograniczeniem w pozyskaniu kapitału jest brak prowadzenia przez większość małych i średnich firm sprawozdań finansowych pomagających określić sytuację ekonomiczno-finansową. Bariery kapitałowe mogą także wiązać się z wysokimi kosztami pozyskania określonych form finansowania, np. kredytów (oprocentowanie, opłaty, prowizje, ubezpieczenia, koszty dodatkowych zabezpieczeń).

Pozyskanie kapitału jest największą barierą dla firm nowo powstałych. Przedsiębiorstwa te nie mają historii kredytowej oraz są nieznane na rynku, dlatego należy zwrócić uwagę, że bariera kapitałowa może pojawiać się w różnym natężeniu w poszczególnych fazach cyklu życia przedsiębiorstwa. W pierwszym etapie – fazie koncepcji – przedsiębiorcy określają ideę firmy a potrzeby finansowe są niewielkie. W drugim etapie – fazie wzrostu, kiedy następuje przejście koncepcji w fazę realizacji przedsiębiorcy często napotykać barierę w pozyskaniu kapitału. W początkowej fazie bowiem przedsiębiorcy czerpią środki finansowe z własnych oszczędności, jednak wraz z rozwojem zapotrzebowanie na nie wzrasta. Pojawia się konieczność pozyskania nowego kapitału – zewnętrznego. Kolejny etap związany jest z ekspansją przedsiębiorstwa. W tym czasie zwiększają się nakłady we wszystkich obszarach działalności przedsiębiorstwa (np. produktowym, rynkowym). Bariera kapitałowa może okazać się silnym ograniczeniem rozwoju firmy. Etap czwarty, to etap dojrzałości, w którym przedsiębiorstwo czerpie korzyści z osiągniętego poziomu rozwoju. Nie oznacza to jednak, że nie ma zapotrzebowania na środki finansowe. Jednostka by utrzymać pozycję na rynku musi się wciąż rozwijać, jednak ze względu na uzyskany status oraz historię, ograniczenia co do środków finansowych nie są już tak dotkliwe, jak w fazach wzrostu i ekspansji. W fazie schyłkowej, przedsiębiorstwo z reguły decyduje się (świadomie) wyeksploatować zgromadzony majątek, by następnie swą działalność zlikwidować, dlatego bariera kapitałowa nie występuje. Wyjątek stanowią firmy, które, aby przedłużyć byt na rynku decydują się na działania restrukturyzacji naprawczej⁶.

⁵ F. Bławat, *Przetrawanie i rozwój małych i średnich przedsiębiorstw*, Scientific Publishing Group, Gdańsk 2004, s. 67.

⁶ Patrz szerzej A. Gorczyńska, *Małe przedsiębiorstwo...*, s. 27.

Bariery związane z dostępem do kapitału powodują, że firmy sektora MŚP są szczególnie narażone na ryzyko bankructwa. Małe i średnie przedsiębiorstwa są więc zainteresowane środkami finansowymi, które przeznaczone są dla nich na preferencyjnych warunkach. Przykładem są fundusze unijne, które mają charakter bezzwrotny.

2. Fundusze unijne w finansowaniu działalności sektora MŚP

Akcesja Polski do Unii Europejskiej stworzyła dla sektora MŚP nowe możliwości związane z pozyskiwaniem kapitału na realizację przedsięwzięć. Programy oraz ich zakres ulegały zmianom. W latach 2004–2006 największą popularnością cieszyły się programy podnoszące konkurencyjność przedsiębiorstw na rynku oraz dotacje na doradztwo, rozwój kadr oraz wyjazdy na targi⁷.

Programy na lata 2007–2013 charakteryzują się większą różnorodnością. Generalnie, dzięki pomocy unijnej, przedsiębiorstwa uzyskały możliwość otrzymania środków z różnych funduszy oraz programów unijnych na trzech poziomach⁸:

- programy międzynarodowe i międzyregionalne, wśród których należy wymienić program Europejskiej Współpracy Terytorialnej oraz Programy Komisji Europejskiej,
- programy krajowe realizowane w ramach Narodowej Strategii Spójności, m.in. Program Operacyjny Kapitał Ludzki oraz program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka,
- programy regionalne (dla każdego województwa) oraz Program Operacyjny Rozwoju Polski Wschodniej (przeznaczony dla pięciu województw).

Tabela 2

Programy Operacyjne na lata 2007–2013 i wysokość środków przeznaczonych dla sektora MŚP

Program	Wysokość środków	W tym wysokość środków przeznaczonych dla sektora MŚP
Program Operacyjna Innowacyjna Gospodarka	1151–1211 mln euro	45% wszystkich środków
Program Operacyjny Kapitał Ludzki	1354–1424 mln euro	22% wszystkich środków
Program Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko	2803–5218 mln euro	10% wszystkich środków
Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej	2205 mln euro	nieznaczną

Zródło: opracowanie własne na podstawie http://www.mrr.gov.pl/fundusze/fundusze_europejskie/strony/funduszeuropejskie.aspx (28.10.2013).

⁷ M. Kowal, P. Lenik, *Wykorzystanie europejskich funduszy strukturalnych*, „*Ekonomika i Organizacja Przedsiębiorstwa*” 2010, nr 6.

⁸ T. Drożyński, W. Urbaniak, *Raport częściowy: Rola funduszy strukturalnych UE w rozwoju przedsiębiorstw*, Łódź 2011, s. 126.

W skład Programu Operacyjnego na lata 2007–2013 wchodzi pięć programów, skierowanych do małych i średnich przedsiębiorstw: Program Operacyjny Kapitał Ludzki (PO KL), Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka (PO IG), Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko, Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej, Regionalne Programy Operacyjne⁹. Wartość środków w ramach wymienionych programów przeznaczonych dla sektora MŚP przedstawiono w tabeli 2.

Wśród największych wspólnotowych instrumentów finansowania sektora MŚP należy wymienić Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR) oraz Europejski Fundusz Społeczny (EFS). Wielkość środków pochodzących z EFRR, które zostały przeznaczone na realizację inwestycji w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka w latach 2007–2013 waha się od 1151 do 1211 mln euro, z czego wsparcie dla sektora MŚP sięga 45% wszystkich środków. Dla porównania środki pochodzące z EFS współfinansujące Program Operacyjny Kapitał Ludzki kształtują się na wyższym poziomie (1354–1424 mln euro), jednak dla mikro, małych i średnich przedsiębiorstw przeznaczono około 22% wszystkich środków¹⁰.

Zdecydowanie większą pulę przeznaczono na projekty w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko – od 2803 do 5 218 mln euro. Jednocześnie należy zauważyć, że wysokość środków przeznaczonych dla sektora MŚP wynosi tylko 10% ogółu. Stosunkowo najniższą kwotą dysponuje Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej. Alokacja środków na lata 2007–2013 wynosi 2205 mln euro, z czego tylko niewielka część przeznaczona jest sektora MŚP¹¹.

Środki unijne przeznaczone są zarówno dla nowo powstałych przedsiębiorstw, jak i działających na rynku od dłuższego czasu. Przedsiębiorstwa mogą się starać o pozyskanie funduszy w celu zwiększenia zdolności inwestycyjnej, unowocześnienia oferty produktowej i technologicznej, poprawy konkurencyjności na rynku jak również w celu spełnienia wymagań w zakresie ochrony środowiska, a także w dziedzinie badań czy szkoleń.

3. Wykorzystanie funduszy unijnych w finansowaniu małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce – wyniki badań ankietowych

Celem przeprowadzonych badań była ocena struktury pozyskanych środków unijnych oraz kierunków ich wykorzystania wśród małych i średnich przedsię-

---

⁹ Opis poszczególnych programów oraz zasady ich pozyskania przez przedsiębiorstwa, w tym małe i średnie znajdują się na stronie internetowej Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, http://www.mrr.gov.pl/fundusze/fundusze_europejskie/strony/funduszeuropejskie.aspx (28.10.2013).

¹⁰ Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Program Operacyjny Kapitał Ludzki, Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007–2013, Warszawa 2007, http://www.mrr.gov.pl/fundusze/fundusze_europejskie/strony/funduszeuropejskie.aspx (28.10.2013).

¹¹ Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej 2007–2013, Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007–2013, Warszawa 2007, http://www.mrr.gov.pl/fundusze/fundusze_europejskie/strony/funduszeuropejskie.aspx (28.10.2013).

biorstw w Polsce¹². Badania ankietowe objęły teren Polski, przeprowadzono je w maju 2013 roku, wśród 146 mikro, małych i średnich przedsiębiorstw, które zostały wybrane na podstawie listy beneficjentów umieszczonej w Portalu Funduszy Europejskich¹³. Wśród ankietowanych najliczniejszą grupę stanowiły mikroprzedsiębiorstwa – 51% (74 jednostki). Mniej liczną grupą były małe przedsiębiorstwa – 33% (48 jednostek), a przedsiębiorstwa średnie – 16% (24 jednostki). Badane przedsiębiorstwa reprezentują 13 różnych branż¹⁴.

Tabela 3

Długość prowadzonej działalności przez badane przedsiębiorstwa

Długość prowadzonej działalności	Liczba odpowiedzi	Struktura (%)
Do 5 lat	43	29
6–10 lat	57	39
11–15 lat	31	21
16–20 lat	3	2
Powyżej 20 lat	12	8

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań.

Wśród badanych przedsiębiorstw dominowały te, które istnieją na rynku od 6 do 10 lat – 39%, czyli 57 badanych przedsiębiorstw. Przedsiębiorstwa stosunkowo młode (do 5 lat) stanowiły 30% próby (43 badane firmy). Udział badanych firm sektora MŚP istniejących na rynku od 16 do 20 lat wynosił tylko 2% (3 przedsiębiorstwa). Pozostałe 8% (12 jednostek) to firmy prowadzone powyżej 20 lat. Na podstawie wyników można stwierdzić, że najczęściej fundusze unijne jako źródło

¹² Wyniki te stanowią fragment badań przeprowadzonych na potrzeby pracy magisterskiej Joanny Cybulskiej, *Źródła finansowania sektora MSP w Polsce z uwzględnieniem funduszy unijnych* (obronionej w lipcu 2013 r.) pod kierunkiem dr Aliny Gorczyńskiej na Wydziale Organizacji i Zarządzania Politechniki Śląskiej.

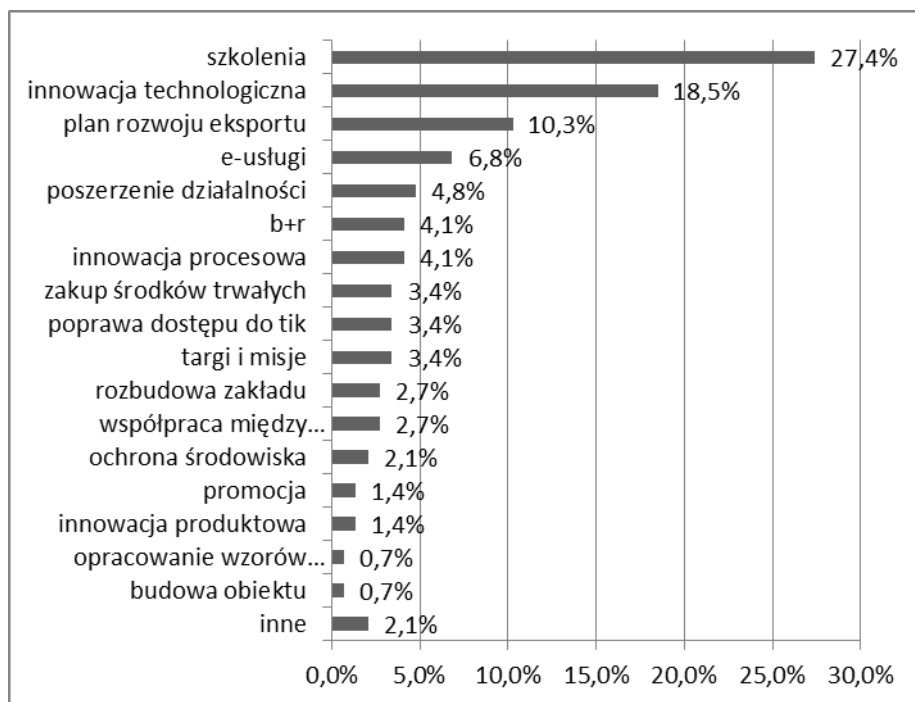
¹³ W badaniach posłużono się metodą ankietową, w ramach której opracowano ankietę składającą się z 19 pytań zamkniętych.

¹⁴ Najbardziej popularnymi branżami było przetwórstwo przemysłowe – 32,8% (41 przedsiębiorstw) oraz pozostała działalność usługowa – 29,6% (37 firm). Przedsiębiorstwa handlowe stanowiły 21,6% (27 firm) wszystkich przebadanych przedsiębiorstw. Najmniej liczną grupę stanowią sekcje budowlane – 4,8% (6 przedsiębiorstw), informacja i komunikacja – 3,2% (4 przedsiębiorstwa), działalność finansowa i ubezpieczeniowa, związana z dostawą wody lub gospodarowaniem ściekami i odpadami oraz wytwarzaniem energii – 2 przedsiębiorstwa, co stanowi 1,6% ogółu. Pozostałe dwa przedsiębiorstwa, których działalność związana jest z kulturą, rozrywką, rekreacją lub z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi stanowiły 0,8% badanych.

finansowania działalności wybierają przedsiębiorstwa w fazie ekspansji i dojrzałości, a także na etapie wzrostu bądź koncepcji.

Analizowane przedsiębiorstwa najczęściej korzystały z działań oferowanych przez Regionalne Programy Operacyjne – 36% (52 przedsiębiorstwa). Na następnym miejscu znalazł się Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka, który większość swoich działań kieruje do MŚP (34%, 49 badanych firm). Z Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki skorzystało 27% ankietowanych. Pozostałe 3% stanowi Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko.

Na rysunku 1 zaprezentowano dotacje uwzględniające różnorodność ich przeznaczenia.

Rysunek 1. Struktura przedsiębiorstw ze względu na przeznaczenie otrzymanej dotacji

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań.

W ramach pozyskanych środków przedsiębiorstwa najchętniej korzystały ze szkoleń, które mają na celu podniesienie kwalifikacji wśród pracowników. Przeznaczenie dotacji na ten cel wskazało w przybliżeniu 27% ankietowanych (tj. 40 badanych przedsiębiorstw). Na drugim miejscu znalazły się projekty, wprowadzające innowację technologiczną z Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka – 18,5% (27 firm). Plan wprowadzenia i rozwoju eksportu był projektem u 10,3% badanych przedsiębiorstw (15 przedsiębiorstw). Pozostałe przeznaczenie dotacji przedstawiono na rysunku 2.

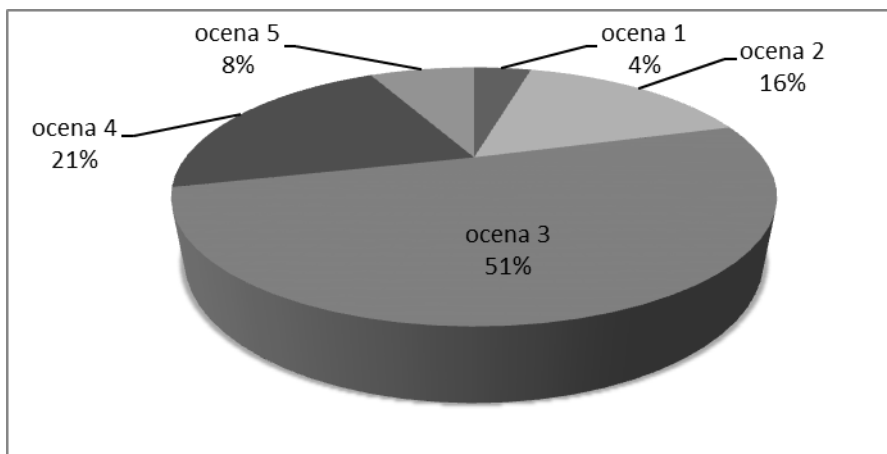
Tabela 4

Wysokość otrzymanej dotacji przez badane przedsiębiorstwa

Wysokość dotacji (tys. zł)	Liczba odpowiedzi	Struktura (%)
Do 100	52	36
101–200	24	16
201–300	7	5
301–400	8	5
400–500	7	5
> 500	48	33%

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników przeprowadzonej ankiety.

Zgodnie z przeprowadzonymi badaniami, 36% przedsiębiorstw (52 jednostki) uzyskało dofinansowanie nieprzekraczające 100 tys. zł. Projekty o najniższej wartości dotyczyły najczęściej kampanii promocyjno-informacyjnej, udziału w targach i misjach, przeprowadzeniu szkoleń w mikroprzedsiębiorstwach oraz planu wprowadzenia i rozwoju eksportu. Drugą grupę stanowią projekty związane z przedsięwzięciami przekraczającymi 500 tys. zł – 33% (48 badanych firm). Wśród nich dominowały projekty dotyczące opracowania i wdrożenia innowacji technologicznej i procesowej. Projekty, których wartość mieściła się w przedziale 101–200 tys. zł (16% odpowiedzi, tj. 24 przedsiębiorstwa) dotyczyły szkoleń w małych i średnich przedsiębiorstwach oraz poszerzenia działalności. Dotacje w przedziałach 201–300 tys. zł, 301–400 tys. zł oraz 400–500 tys. zł stanowiły łącznie 15% odpowiedzi. Kwoty te były przeznaczone głównie na złożone innowacje technologiczne, poprawę współpracy między przedsiębiorstwami oraz na działania związane z B+R.

Rysunek 2. Struktura przedsiębiorstw ze względu na ocenę otrzymanych dotacji (z punktu widzenia przedsiębiorcy w skali 1–5)

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników przeprowadzonej ankiety.

Analizując ocenę dotacji jako źródła finansowania sektora MŚP, ponad połowa przedsiębiorców oceniła dotacje na poziomie średnim (ocena 3) – 51% (74 przedsiębiorstwa). Wynika to głównie z ilości niezbędnych formalności do załatwienia, aby je otrzymać. Przedsiębiorcy negatywnie odbierają skomplikowane i czasochłonne procedury, z którymi muszą się zmagać. 21% ankietowanych (tj. 31 badanych) oceniło dotacje dość pozytywnie, a 8% (11 firm) bardzo dobrze. Pozytywna ocena wiąże się z faktem, że dotacja umożliwia pokonanie bariery kapitałowej i pozwala znacznie szybciej zrealizować projekty prorozwojowe. Najśłabsze oceny – 1 i 2 – wystawiło odpowiednio 4% i 16% badanych (6 i 24 jednostki). W tej grupie należy szukać przedsiębiorstw, według których wysokość otrzymanej dotacji była nieadekwatna w stosunku do koniecznych formalności i czasochłonności.

Tabela 5

Ocena wpływu otrzymanych dotacji na sytuację majątkową badanych przedsiębiorstw w skali 1–5 (1 oznacza brak wpływu).

Ocena	Liczba odpowiedzi	Struktura (%)
1	7	5
2	10	7
3	29	20
4	57	39
5	43	29

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników przeprowadzonej ankiety.

Dokonując analizy wpływu dotacji na sytuację majątkową badanych przedsiębiorstw stwierdzono, że 68% jednostek (100 firm) odczuwało pozytywny wpływ dotacji na sytuację majątkową firmy (ocena 4 i 5). Dotacje pozwoliły zrealizować inwestycje po niższym koszcie w porównaniu z tradycyjnymi źródłami finansowania. Dofinansowanie przedsięwzięć spowodowało m.in. wzrost aktywów trwałych w przedsiębiorstwach. W badaniu wzięły również udział przedsiębiorstwa, w których sytuacja majątkowa po otrzymaniu dotacji nie uległa zmianie lub zmieniła się nieznacznie – odpowiednio 5% (tj. 7 przedsiębiorstw) oraz 7% (10 firm). Może to wynikać zarówno z samej wysokości dotacji, jak i celu, na który została przeznaczona. Część przedsiębiorstw korzysta bowiem wyłącznie z programów, które nie mają wpływu na sytuację majątkową firmy.

W przeprowadzonych badaniach, poruszono również kwestię planowanych źródeł finansowania działalności w przyszłości (tab. 6). Ankietowane przedsiębiorstwa najczęściej wskazywały kredyt bankowy jako prawdopodobny instrument finansowania (28%, 110 przedsiębiorstw). Na drugim miejscu znalazły się dotacje, wskazane przez 27% przedsiębiorstw (103 firmy). Przedsiębiorstwa planują również pozyskać oba źródła jednocześnie, które wspólnie dają możliwość sfinansowania droższych inwestycji. Jako kolejne możliwości finansowania przedsiębiorcy wskazywali pożyczkę (15%, 57 jednostek) oraz leasing (19%, 72 jednostki). Z kredytu kupieckiego zamierza skorzystać 6% przedsiębiorstw (tj. 22 firmy), a z factoringu 3% (13% badanych).

Tabela 6

Planowane źródła finansowania działalności w przyszłości przez badane przedsiębiorstwa.

Źródło finansowania	Liczba odpowiedzi	Struktura (%)
Factoring	13	3
Kredyt kupiecki	22	6
Leasing	72	19
Pożyczki	57	15
Kredyty bankowe	110	28
Dotacje	103	27
Inne	10	3

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników przeprowadzonej ankiety.

Podsumowanie

Przeprowadzone rozważania pozwoliły stwierdzić, że fundusze unijne stanowią ważne źródło finansowania małych i średnich przedsiębiorstw, zwłaszcza dla firm w fazie wzrostu i ekspansji. Przewagą dotacji unijnych nad pozostałymi źródłami jest niewątpliwie ich bezzwrotny charakter. Bez takiej pomocy przedsiębiorstwa odroczyłyby w czasie lub zrezygnowały całkowicie z kosztownych projektów.

Ankietowane przedsiębiorstwa dość pozytywnie oceniły możliwość uzyskania dotacji w celu zrealizowania nowoczesnych i innowacyjnych, aczkolwiek kosztownych, projektów. Bardzo często kwota współfinansowanych projektów przekraczała 500 tys. zł i, w wypadku braku zabezpieczenia, stanowiła barierę nie do przejścia w ubieganiu się o kredyt przez mikro i małe przedsiębiorstwa. Uzyskane środki z dotacji najczęściej były przeznaczone na szkolenia podnoszące kwalifikacje oraz umiejętności pracowników. Należy zauważyć, że na drugim miejscu znalazły się innowacje technologiczne oraz plany związane z wprowadzeniem bądź rozwojem eksportu. Oznacza to, że przedsiębiorstwa stawiają na swój rozwój, prowadzący równocześnie do wzrostu konkurencyjności.

W planach związanych z przyszłymi źródłami finansowania, najczęściej wskazywane są kredyty bankowe oraz dotacje. Niezależnie od wybranego sposobu, firmy nadal spotykają się z nazbyt skomplikowanymi i czasochłonnymi procedurami związanymi z pozyskaniem środków z funduszy unijnych, które nie zawsze są adekwatne do kwoty, o którą się ubiegają. Z każdym rokiem przedsiębiorcy mają jednak coraz większą wiedzę dotyczącą finansowania projektów z Unii Europejskiej. Można zatem sądzić, że w przyszłości fundusze te będą stanowić ważne źródła finansowania działalności sektora MŚP.

Literatura:

Adamik A., *Współpraca małych i średnich przedsiębiorstw w regionie*, Difin, Warszawa 2012.

- Bławat F., *Przetrwanie i rozwój małych i średnich przedsiębiorstw*, Scientific Publishing Group, Gdańsk 2004.
- Drożyński T., W. Urbaniak, *Raport częściowy: Rola funduszy strukturalnych UE w rozwoju przedsiębiorstw*, Łódź 2011.
- Eurostat, Generalna Dyrekcja XXIII UE „Przedsiębiorstwo w Europie”, rekomendacja Komisji Europejskiej z maja 2003 r. (2003/361/EC).
- Gorczyńska A., *Małe przedsiębiorstwo w różnych ujęciach*, w: *Finanse małego przedsiębiorstwa w teorii i praktyce zarządzania*, Difin, Warszawa 2009.
- http://www.mrr.gov.pl/fundusze/fundusze_europejskie/strony/funduszeuropejskie.aspx (28.10.2013).
- Kowal M, Lenik P., *Wykorzystanie europejskich funduszy strukturalnych*, „*Ekonomika i Organizacja Przedsiębiorstwa*” 2010, nr 6.
- Krawczyk M., Mikołajczyk B., *Aniołowie biznesu w sektorze MSP*, Difin, Warszawa 2007.
- Ustawa z dnia 2.07.2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (DzU 2004, nr 173, poz. 1807).

USE OF EU FUNDS IN FINANCING ACTIVITIES OF SMALL AND MEDIUM - SIZED ENTERPRISES

Summary

Small and medium enterprises play an extremely important role in the market economy. However, due to limited financial and human resources, and profitability, they face barriers in access to capital. Recognizing the importance of SME sector, the European Union sent a portion of the funds to finance operations and growth of small and medium-sized businesses. These funds are allocated under the various programs in certain years of funding. In this paper, based on the survey, we have analyzed the structure obtained EU funding and the sources of their use by the SME sector in Poland.

Keywords: small and medium sized enterprises, EU funds, financing of activity

Translated by Alina Gorczyńska